

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

О. Я. Чебикін

«01» квітня 2019 р.

Програмні вимоги до фахових випробувань для здобуття освітнього ступеня бакалавра на базі ОКР молодшого спеціаліста.

Спеціальність: 054 Соціологія

Код, назва спеціальності

Дисципліна «Соціологія» передбачає формування у майбутніх бакалаврів системи знань про соціальну систему суспільства, розуміння сутності соціального життя та соціальної структури суспільства, а також навичок аналізу соціальних явищ і процесів, соціальної дійсності та поведінки. Кожна з галузей науки має предмет, що розкривається змістом, системою теорій, законів, категорій, принципів тощо і виконує особливі функції на практиці, досліджує певну сферу суспільних відносин, їх окремі види, ті чи інші явища, процеси, взагалі суспільство. Існує певна взаємозалежність між предметом, змістом та функціями науки. Такою наукою є соціологія – наука про суспільство, закономірності його розвитку, закономірності процесів і явищ тощо.

Вступники повинні знати поняття та терміни, зазначені у програмі, повинні називати, визначати, оперувати ними, встановлювати відповідність з епохою, діяльністю певних політичних чи історичних діячів, філософів тощо. Кожне поняття чи термін згадані в програмі лише один раз, проте можуть бути конкретизовані й під час перевірки інших тем (окрім тієї, де вони безпосередньо зустрічаються). Отже, вступники мають знати не тільки загальне визначення терміна, але і його конкретно-історичне значення. Вони мають розрізняти особливості вчень соціологічних шкіл основні поняття; основні положення та категорії соціології, процес становлення і сучасний стан соціологічного знання, основні ознаки і історичні типи суспільства, сутність і види соціальних інститутів сучасного українського суспільства, основні методи збору соціологічної

Основний зміст співбесіди

Соціологія як соціально-гуманітарна наука: соціологія у системі суспільних та гуманітарних наук, предмет, об'єкт, категорії соціології, структура та функції соціології.

Становлення соціології: періоди розвитку соціології: розвиток протосоціології, академічний період розвитку соціології, основні школи зарубіжної соціології.

Розвиток соціологічної думки в Україні: українська протосоціологічна думка: протосоціологічні ідеї періоду Давньоруської держави, соціальна проблематика козацької доби, соціокультурні процеси на українських землях в XVIII – на початку XIX ст., українська академічна соціологія.

Суспільство як складна соціальна система: поняття суспільство у соціології, теорії походження суспільства, соціальна стратифікація, соціальні інститути.

Соціологічне вивчення особистості: поняття особистість у соціології,

соціалізація особистості, соціальний статус та соціальна роль, соціальна мобільність.

Соціальна взаємодія: основні концепції соціальної взаємодії, предмет і категорії соціології конфлікту, типологія конфліктів, попередження та розв'язання конфліктів.

Соціальний контроль, девіантна поведінка: поняття “соціальний контроль” у соціології, девіація як соціальне явище, аномія, основні концепції девіації.

Соціологія політики: поняття і категорії соціології політики, основні складові соціології політики, соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.

Етносоціологія: предмет дослідження етносоціології, історія розвитку етносоціології, національно-етнічні процеси і відносини.

Соціологія міста та села: регіональна соціологія, предмет і проблематика соціології міста, соціологія села: розвиток, сутність, основні категорії.

Демографічні процеси та соціологія екології: сутність соціологічної демографії, соціологія міграції, предмет і об'єкт соціології екології.

Організація і проведення соціологічних досліджень: соціологічне дослідження: поняття, функції, види, програма соціологічного дослідження, методи соціологічного дослідження.

Метод опитування: анкетне опитування: особливості поштового, пресового, телефонного, комп'ютерного опитувань, метод соціологічного інтерв'ю, метод фокус-груп в соціології, метод експертних оцінок, роль опитування у зборі первинної інформації.

Обробка та аналіз соціологічної інформації: методи аналізу і обробки соціологічних даних, технологія обробки соціологічних даних, аналіз даних повторних і порівняльних досліджень, методи багатовимірної статистики: факторний і кластерний аналіз

Соціологія управління: предмет соціології управління, концепції соціології управління, соціальне управління як предмет соціологічного аналізу, методологія і методика соціологічного вивчення управління.

Соціологія громадської думки: предмет і об'єкт соціології громадської думки, соціологія масових комунікацій.

Соціологія релігії та ідеології: предмет і об'єкт соціології релігії, релігія як соціальний інститут, порівняльно-історична соціологія релігії М. Вебера, ідеологія та релігія.

Тема 1. Соціологія як наука, її предмет, структура і методи

Об'єкт і предмет соціології. Специфіка соціологічного аналізу соціальних процесів і явищ. Категорії та закони соціології. Місце соціології у системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.

Система соціологічних знань та їх елементи. Цілісність соціологічного знання і різноманітність спеціальних соціологічних теорій та теоретичних напрямків. Загальні, спеціальні і галузеві соціологічні теорії. Конкретно-соціологічні дослідження. Фундаментальні і прикладні дослідження.

Основні функції соціології як науки: теоретико-пізнавальна, практична, описова, прогностична, інформаційна, світосприйнятна, культурологічна, тощо. Значення соціології для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем сучасного українського суспільства.

Тема 2. Історія соціологічних вчень

Соціально-теоретичні передумови виникнення соціології. Огюст Конт як основоположник соціології. Позитивізм О. Конта та її вплив на подальший розвиток соціології. Теорія суспільства Г. Спенсера.

“Соціологізм” Е. Дюркгейма. Соціологічна теорія К. Маркса. “Розуміюча” соціологія М. Вебера. Інтегральна соціологія П. Сорокіна.

Структурно-функціональний напрямок сучасної соціології. Теорії соціального конфлікту Р. Дарендорфа і Л. Козера. Феноменологічна соціологія. Етнометодологія Г. Гарфінкеля.

Витоки соціально-політичних учень в Україні. Соціально-політична думка в Україні в 16-17 століттях. Соціально-політичні концепції в Києво-Могилянській академії.

Соціологічні ідеї представників української суспільно-політичної думки в 19- початку 20 ст. Соціальні проблеми в творчості Г. Сковороди та Т. Шевченка. Соціологічна проблематика в творчості М. Драгоманова, М. Ковалевського, М. Костомарова. Ідеї Івана Франка. Концепція про державність і демократію М. Грушевського. Розвиток вітчизняної соціології у 20 столітті. Сучасна українська соціологія: проблеми та перспективи.

Тема 3. Суспільство як система, типи, тенденції розвитку

Поняття суспільства. Суспільство і природа. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи. Суспільство як соціальна система.

Еволюція уявлень про суспільство як соціальну систему: поняття суспільства в античному світі, в соціально-філософській думці 16-18 ст., системно-механістичні та системно-органістичні підходи до аналізу суспільства (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Ф. Тьоніс, В. Парето та ін.). Трактатування суспільства в марксистській соціологічній концепції. Сучасні соціологічні трактування суспільства.

Основні методологічні підходи до аналізу суспільства. Історичні типи суспільства: традиційне, індустріальне, постіндустріальне, інформаційне. Поняття сучасного суспільства. Глобальні процеси сучасного суспільного розвитку: урбанізація, економічна та політична модернізація, інформаційна революція, взаємодія та взаємовплив культур та ін. Тенденції розвитку сучасного українського суспільства.

Тема 4. Соціальна структура і соціальна стратифікація суспільства

Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні спільноти, соціальні інститути, соціальні організації, особистість. Соціальні інститути в системі соціальних зв'язків.

Поняття соціальної групи. Соціальна група як суб'єкт суспільного життя. Головні чинники та механізми формування соціальних груп. Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.

Соціально-класові утворення і поляризація суспільства в Україні. Соціологічний аналіз соціально-демографічної структури суспільства. Національно-етнічна структура суспільства. Соціально-поселенська структура суспільства.

Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціального. Поняття соціальної страти. Основні методологічні підходи до аналізу соціальної стратифікації: функціональний підхід (Т. Парсонс, Р. Мертон, Дж. Александер), конфліктний підхід (К. Маркс, М. Вебер, Р. Дарендорф, Л. Козер), еволюційний підхід (Герхард та Джин Ленські). Історичні типи стратифікації. Види соціальної стратифікації. Виміри стратифікації.

Поняття соціальної мобільності. Типи соціальної мобільності. Основні канали соціальної циркуляції. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства.

Тема 5. Галузева соціологія

Місце галузевої соціології в системі соціологічного знання. Соціологія особистості як галузь соціологічного знання. Поняття особистості в соціології. Основні ознаки особистості. Співвідношення понять людина, особистість, індивід, індивідуальність. Основні теоретичні концепції особистості. Типологія особистості.

Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Внутрішньо-рольові та між-рольові конфлікти, шляхи їх подолання. Соціальна ідентифікація.

Соціалізація індивідів та її основні етапи. Агенти соціалізації. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування особистих якостей. Десоціалізація та ресоціалізація.

Соціологія молоді як галузь соціології. Молодь як соціально-демографічна спільнота. Молодіжні об'єднання. Девіантна поведінка молоді. Розробка молодіжних проблем у вітчизняній соціології.

Соціологія сім'ї як галузь соціологічного знання. Сутність сім'ї й шлюбу. Соціальні функції сім'ї в сучасному суспільстві. Типологія сім'ї. Проблеми й чинники оптимізації шлюбно-сімейних орієнтацій молоді.

Тема 6. Соціологічне дослідження: поняття, види, етапи

Поняття і функції соціологічних досліджень. Роль соціологічних досліджень у пізнанні суспільства. Види соціологічних досліджень. Типи емпіричного дослідження.

Основні етапи й процедури соціологічного дослідження. Поняття проблеми в соціології. Формулювання проблеми дослідження. Підготовка до проведення соціологічного дослідження.

Тема 7. Програма соціологічного дослідження

Програма як виклад і обґрунтування основ дослідження. Структура програми соціологічного дослідження.

Формулювання проблеми дослідження. Визначення об'єкта й предмета дослідження. Визначення мети й завдань дослідження. Формулювання гіпотез у соціологічному дослідженні.

Організаційно-процедурний розділ програми. Основні вимоги до проміжного та заключного звітів за результатами соціологічного дослідження.

Поняття і роль стратегічних та робочих планів в організації соціологічних досліджень. Кадрові, фінансово-економічні, інформаційні, комунікативні, матеріально-технічні та інші складові організації та управління процесами соціологічних досліджень.

Тема 8. Анкетування як метод збору соціологічної інформації

Опитування як метод збору соціологічної інформації, його місце серед інших методів.

Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні. Типи питань і особливості їх, використання. Основні правила конструювання питань і побудови анкет. Типові помилки в анкетуванні і шляхи їх подолання.

Процес підготовки анкети до обробки. Обробка даних анкети. Аналіз та інтерпретація даних анкетування. Оформлення звіту. Основні вимоги до формування висновків і рекомендацій.

Орієнтовний перелік питань

1. Соціологія як соціально-гуманітарна наука.
2. Соціологія у системі суспільних та гуманітарних наук.

3. Структура соціології.
4. Функції соціології.
5. Розвиток протосоціологічної думки в Європі.
6. Протосоціологічна думка епохи античності та середньовіччя.
7. Соціологічна думка епох Відродження та Просвітництва.
8. Класичний (академічний) період у розвитку світової соціології.
9. Основні школи зарубіжної соціології.
10. Соціологічні погляди О.Конта
11. Соціологічні погляди Е.Дюркгейма
12. Соціологічні погляди М.Вебера
13. Соціологічні погляди Г.Спенсера
14. Соціологічні погляди В.Парето
15. Соціологічні погляди Т.Парсонса та Р.Мертонса
16. Соціологічні погляди П.Сорокіна
17. Розвиток соціологічної думки в Україні: етапи та особливості.
18. Розвиток протосоціологічної думки в Україні.
19. Українська академічна соціологія.
20. Розвиток соціологічної думки в Україні в ХХ ст.
21. Розвиток соціології в Україні в добу незалежності.
22. Внесок М.Грушевського у становлення української соціології.
23. Соціологічне дослідження: поняття, функції, види.
24. Програма конкретного соціологічного дослідження.
25. Методи соціологічного дослідження.
26. Метод опитування.
27. Анкетне опитування.
28. Особливості поштового, пресового, телефонного, комп'ютерного опитувань.
29. Метод соціологічного інтерв'ю.
30. Методи обробки і аналізу соціологічних даних.
31. Соціальний статус особистості та її соціальна роль.
32. Соціалізація особистості.
33. Соціальна мобільність.
34. Соціальна стратифікація.
35. Теорії соціальної стратифікації К.Маркса та М.Вебера.
36. Предмет і категорії соціології конфлікту, типологія конфліктів.
37. Поняття і категорії соціології політики.
38. Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.
39. Предмет дослідження етносоціології.
40. Девіація як соціальне явище.